

Åttonde roten, tomt 50

Kvarteret Strykjärnet

Tjugonde roten 1637–57

Kronhusgatans norra sida

Elfte roten 1657–70

öster om östra hamnen nära vallen

Oluf Timmermans gård.

Gustavi och Mantal 1670–81

Lars Gudmundsson (el Gunnarsson) saltmätare, Bakugnsl. 1674–79

M1676

Var Olof Timmerman densamme som *Olof Svensson fortifikationstimmermästare*, som 1696 ägde 10.7? En *Olof Andersson timmerman* ägde 1696 7.78.

Enligt Göteborgs magistrats resolutionsbok av den 28.8.1671 tilläts Lars Gudmundsson i Hemsjö att bli saltmålare: ”Hvarpå han sin ed tillbörligen afläggia skall”. Lars Gudmundsson bör ha varit hyresman. Möjligen var han densamme som vid kämnärsrätten 16.1.1666 tillfrågades om han var *Anna Larsdotters* barns fader. Lars Gudmundson erkände, att ”han med Anna Larsdotter i säng legat men icke något på olovligt sätt företagit”. Anna Larsdotter skyllde först på Lars Gudmundson men sade sig sedan icke veta, vem som var barnafadern: hon föregav sig ha varit samman med *Johan Pederssons broder Jöns* och med denne Lars Gudmundsson men å sistone med be-mälte Jöns.

Järpens gård

är namnet 1696. Med Järpen avses *stadssoldaten, senare stadstjänaren Olof Hierpe*, vars änka ägde gården 1670. I resolutionsboken står det 20.6.1670, att ”Stadssoldaten Olof Hierpes murearbete för staden skall med tree mark kopparmynt hwar dag betalas”. Hans gård på Kronhusgatan såldes av hans änka *Brita Olofsdotter* (timmermannens dotter?) för 90 rdr kurant till

stockmakare Håkan Nilsson Berg

(uppbud 7.2.1698). Gården låg emellan Kättil Sewelsson (Siffersson) i öster och Abraham Kröger i väster, som hyresgäster hade Håkan stockmakare 1705 *båtsmannen Anders Surte* och *Olof Månsson* och 1710 *Anders Olofsson skomakare*.

Stockmakare Håkan Nilsson Bergs änka *Kerstin Jönsdotter Blomster* avvittrade efter honom den 11.11.1711 för att gifta om sig med

pistolsmeden Gudmund Malmberg,

Hon ägde då tomt och nybyggt hus på Kronhusgatan åt vallen.

I en inlaga till magistraten skrev Malmberg våren 1714 (EIIa:26,14.4. s.å.), att han hade slagit sig ned i Göteborg för tre år sedan men för att kunna föda hustru och barn måste han återvända till faktoriet i Jönköping. Även Kerstin Jönsdotter Blomster ingav supplik (EIIa:26, 8.7.1714). Hon

berättade att hennes man Gudmund Malmberg vid sin avresa till Jönköping inlevererade hennes barns fädernesarv 120 rdr till rådhusrätten. Hon begärde att å lyfta dessa pengar till barnens försörjning eftersom hon hade måst sätta sig i vidlyftig skuld för att sörja för deras uppfostran. Av registraturen samma månad får man genom börsbrev upplysning om hennes tre söners yrkesplaner: *Johan Håkansson*, född 15.12.1694 i Göteborg, ville lära sig *handelsprofessionen*, *Sven Håkansson*, född i febr.1696 ville bli *stockmakare* som fadern, som hade varit anställd vid artilleriet och *Jonas*, född i nov. 1697 ville bli *sadelmakare*.

Gården såldes 1714 till

artillerikonstapeln Olof Skytt (Schiött).

Gudmund Malmberg hade då tillbyggt en kammare, smedja och vind och ”ett nytt grafvet hemlighus, som ej förut fanns” Berg II:1–2, 215).

Olof Schiött pantsatte 6.4.1714 för lån av 300 d smt av Gustavi kyrka sin gård på Kronhusgatan mellan Abraham skräddare och Kiättil besökares gård. Hos honom bodde 1715 *artillerismeden Gabriel Baas* (gift *Karin Olsdotter*), *Thomas Uhlgrund* och *Anders Holmström*. Liksom alla andra tomter 8.50–56 värderades denna tomt i skattningslängden 1715 till 150 d smt, gården ansågs värd 320 d smt och lösöret 50 d smt.

Listan över dem som bodde i gården 1717 är lång. Utom Olof Schiötts änka och Gabriel Baas med hustru bodde där:

Fattiga makarna *Per Hindriksson däledragare* och *Rangela Andersdotter*

enroll. båtsman Joen Joensson med hustru *Karin Nilsson*

enroll. båtsman Anders med hustru *Ingeborg Töresdotter*

enroll..båtsman Johan Jacobsson med hustru *Marit Andersdotter*

1720 hade gården övertagits av

Bengt Westerdahl skräddare

(burskap 3.9.1718). Även 1725 är gården välbefolkad: utom Westerdahl (som flyttade härifrån före 1730: uppbjöd hus och gård vid Drottninggatan 5.4.1725, se 4.103, kv. Alströmer) bor där *lönedrängen Lars Kiempe*, *pigan Britta Jöransdotter*, *Torsten järndragare* och *Matthias Utterbom skoflikare*.

En del intressanta fakta om Bengt Westerdahls fortsatta historia förtjänar att noteras: Hans mor Gunla Bengtsdotter begr. 20.3.1728, hustru begr. 20.1.1744. Sommaren 1745 skrev Lars Liungberg om före detta änkan *Madame Ståhle*, att hon i maj månad 1745 hade gift sig med borgaren mäster Westerdahl och strax därefter hade försålt sitt då havda hus och gård, varför hon ansåg sig böra vara fri från inkvarteringspengar för hantlangaren vid fyrverkarkompaniet Måns Strömbom (EIIb:36). I en handling framlagd för magistraten i december följande år begärde skräddaren att få uppsäga sitt hantverk efter 28 års burskap. Han ville i stället förenas med Handels-Societeten, vilket nekades honom. Hans motivering var bl.a. att hans hustru hade tjänat i handeln hos herr Christophersson i hela 18 år. Han önskade frihet att idka en liten specerihandel. Hans hustrus farfader *Swen Ingewaldsson* (se 2.135 (Gift 1) Ingeborg, änka Gunnor Olofsdotter) var en av de första köpmännen sedan stadens foundation och hon var alltså av handelsmannasläkt (EIIb:42, 20.12.1746).

Brevet är skrivet med en ovanligt vacker piktur och innehåller flera sidor resonemang (en son till Sven Ingevaldsson var stadsbudet Jacob Svensson). Det framgår icke av borgarlängden, att Bengt Westerdahl skulle ha fått burskap som handlande men den 5.3.1750 anges segelsömmaren Johan Jacob Rönnows son vara dotterson till *handelsmannen* Bengt Westerdahl.

Avskedade löjtnanten Bryngel Koster

omtalas 1730 som ägare till gården 8.50: 1737 nämndes hans arvingar. Bouppteckning efter amiralitetslöjtnanten Bryngel Koster och hans före honom avlidna hustru Inga (Ingerd) företogs den 7.2.1738. De efterlämnade 431:4 d smt, därav hus och gård på Kronhusgatan, värt 450 d smt. Enligt Berg (II:3–4, 71) ägde Bryngel Koster ”ett icke så litet förråd av kartor samt arbeten på holländska och engelska i navigation” (se bou sid 141) ”där åtskilligt torde vara av intresse”. *Ost-indiefararen Anders Hijsing* meddelade i en skrivelse i november 1739 (EIIb:21), att han tänkte gifta sig med avlidne skepparen Koster's äldsta dotter *Helena*. Sedan borgarna *skomakaremästare Anders Berg och Nils Norling* hade blivit förordnade till förmyndare för dennas omyndiga syskon (*Petter, Johannes och Anna Maria*) hade dessa förmyndare ansökt om att få bortauktionera pupil-lernas fasta egendom, Anders Hijsing (själv bosatt Vallgatan) hade ackorderat med kreditorerna, så att de ej så snabbt skulle inkräva sina fordringar, så att Anders Hijsing så småningom kunde avbetala skulderna och barnen ej skulle behöva lämna gården. Anders Berg biföll under det att Norling, som ej var bofast i staden, ville befrias från förmyndarskapet. I stället blev det så att Anders Berg på grund av sina svaga villkor framtogs förmyndarskapet den 4.9.1749 och Nils Norling blev ende förmyndare. Vid denna tidpunkt ägde de tre omyndiga barnen sammanlagt 322 d 15 öre smt. Något arv in natura hade de erhållit från en i Holland avliden broder (EIIb:57, 25.10.1749).

Hökaren Matthias Larsson Kjellgren

(burskap 19.12.1738) övertog gården före 1745. Enligt bouppteckningen 26.2.1746 efterlämnade han ett litet hus med tomt på Kronhusgatan mellan Anders Mölberg i öster och skraddare David Kröger i Väster värt 435:24 d smt. Inbördes testamente mellan honom och hans hustru *Brita Bör-gesdotter* hade upprättats den 4.12.1745 (Berg II:5–6, 345).

Brita Bör-gesdotter gifte om sig med

hökaren Lars Hangström

(burskap 19.3.1748). I sin ansökan om burskap, som Hangström motiverar med sina äktenskapsplaner, berättade Hangström (EIIb:45, 27.2.1748) att han hade tjänat elva och ett halvt år i staden först hos handelsmannen Peter Ekman ett år, sedan hos rådmannan Johan Mellenberg i nio och sist hos handelsmannen Nicolaus Sandberg i ett och ett halvt år. Han lovade att som hökare icke göra några uppköp av viktualievaror inom eller utom staden utan skulle beflita sig om att skaffa sådana varor utrikes ifrån (EIIb:45, 237.2.1748). [datum oklart i manuskriptet]

Studerar man enbart tomtöreslängderna blir man förvirrad av dess uppgifter: 1765 ägde enligt den Lars Hangström såväl sin egen tidigare gård som David Kröger's väster härom. 1770 hade den västra gården övertagits av snickaremästare Per Smitt medan David Kröger ägde Lars Hangström's gamla. Så här tycks det ha gått till:

Inteckningsboken meddelar den 30.8.1763, att Lars Hangström av skraddaremästare David Kröger köpt hans hus och gård men fortfarande var skyldig 1 000 d smt. Säljaren hade förbehållit sig nyttjanderätten till en kammare över porten samt nödigt vedrum och uthus under makarnas livstid. Enligt rådhusrättens protokoll 23.8.1765 hade hökaren Lars Hangström lånat 1 000 d smt av

rådman Johan Mellenberg den 2.4.1764, varför hans hus och gårdar på Kronhusgatan intecknades. Även skräddaremästare David Kröger hade begärt inteckning i gårdarna på grund av Hangströms skuld till honom på 1 200 d smt. På auktion inropade *trähandlare James Marshall* för 2 515 d smt hökaren Lars Hangströms av skräddaremästare David Kröger tillhandlade hus och gård tillika med den sedan av Hangström på ifrågavarande tomt uppförda *nybyggnaden* (värderingssumma 3 800 d smt). Sedan inropade skräddaremästare David Kröger på auktion 19.5.1768 f Hangströms *gamla gård* 8.50 för 2 564 d smt.

David Kröger (född 26.11.1709, död 1779, burskap som skräddaremästare 7.3.1738), gjorde konkurs den 2.1.1770, då han hänvisade till sin ålder och sjuklighet. Konkursen hade begärts av samtliga borgenärer. Själv hade David Kröger fortfarande fordran hos hökaren Lars Hangström. Hus och gård på Kronhusgatan värderades till 3 000 d smt (annan uppgift 2 500 d smt). David Kröger avled i december 1779 på fattighuset, där han hade intagits till fribröds åtnjutande. Hans första hustru *Margareta* avled 21.4.1767 (bou 20.10.s.å). Gift 2/ med *Margareta Svensdotter Westberg* (Wetterberg?).

Gården inropades på auktion den 3.8. och 7.9.1773 för 2 800 d smt (eller 466 rdr 32 skill specie) av handelsman Erik Törnsten å handelshuset under *firma kommerserådinnan Fru Brigitta Sahlgren och Söner* vägnar, som lät uppbjuda ett i stadens fjärde kvarter vid Kronhusgatan mellan snickare Peter Schmidt å västra och avlidne konstapeln (el avskedade fyrverkaren) Mårten Lindquists änkas å östra sidan beläget hus och gård.

Gården sades 1775 tillhöra kommerserådinnan Sahlgrens sterbhus, 1786 kommerserådet Sahlgren och Söner.

Det framgår av bouppteckningen efter *hökaren Petter Backmans hustru Catarina Olofsdotter Bettander*, död 19.2.1783 (dotter till hökaren Olof Pettersson Bettander, död 14.4.1776 och Catharina Radhe, död påsken 1761 – se 10.27, kv. Vindragaren) att Backman, som erhållit burskap 24.9.1773, detta år ägde hus och tomt på Kronhusgatan mellan snickaremästare Schmidt i väster och f.d. konstapeln Lindquists änka i öster. Det hade inropats 1773 av kommerserådinnan Sahlgren ”som ännu äger den och står skattskriften för den emedan Backman ännu icke betalt något för den”. Ännu 1787 står Sahlgrens firma skriften för gården. Där bodde 1785 fattige *handskmakaren Hans Broberg*.

Petter Backman kallas 1790 vaktmästare och står då liksom vid branden den 3–4.2.1794 skriften för gården. Tomten utlägges därefter till gata.

Senare uppbud av 8.48--50

handl Andreas Jonsson.

1.6.1863